

Komenský vykládá Komenského

Citáty Jana Amose Komenského

Epizoda 09 – Cestou nábožnosti

Náboženství se stalo labyrintem

Náboženství, spojení mysli stvořené s nestvořenou, mělo přinášet útěchu ve všech světských zmatcích a nejen ukazovat cestu z prudkých bouří k bezpečnému přístavu, nýbrž mělo k němu také vést. Jak to však splňuje, když už se samo stalo labyrintem zmatenějším než cokoliv jiného v celém světě? Především proto, že místo jednoho je jich bezpočet a kterékoliv se zase štěpí na mnoho jiných; takže nic než labyrint! Což je natolik zřejmé (zvláště bystrému rozumu politiků), že mnozí je už podezírají, že žádné není pravé, ale všechna vybájená, zavrhují božstvo i bázeň před ním a propadají ateismu; v samé temnotě hledají světlo, v tupém svědomí bezpečí, ve smrti život. Běda!
Unum Necessarium str. 38

Pohanství, židovství a islám

Pohanství bylo ovšem skutečně bájí (fabula = mýtus, smyšlenka) s šíleným množstvím bohů a model. Avšak za mnoho lepší nelze považovat ani židovství, přestože odvozuje původ od samého pravého Boha, Stvořitele nás všech, poněvadž je zkazila pozdější scestí ve farizeismus. A právě tak je tomu s temnou jeskyní bludů, s mohamedánstvím... *Unum Necessarium str. 38*

Křesťanská vyznání jako nekonečný chaos

O pěstování zbožnosti, teologii, opět nedovoluje pravda říci nic jiného, než že v názorech na Boha a na obsah náboženství existuje nekonečný chaos, ať už srovnáváme navzájem všechna vyznání, která můžeme po světě spatřit, nebo posuzujeme každé jednotlivě. Kdybychom je chtěli všechna přehlédnout, kdo je dokáže spočítat? Kdybychom je chtěli zkoumat jednotlivě, kdo do nich dokáže proniknout? Ta nejzaostalejší z nich nejsou nic jiného než propast temnot a nejsou ani tak hrozná svou prázdnotou jako nestvůrnými představami o Bohu a obsahu víry. Naproti tomu ta vyznání, která chtějí být považována za nejvíce vyspělá, mají svou teologii rozpolcenou do tolika tisíců problémů, pochyb, svárů a nekonečných sporů a hádek, že žádné nadání nestačí na to, aby všechny jemnosti pochopilo, a že žádné svědomí se nedokáže vyrovnat se všemi obavami (kterých se rodí tím více, čím více se jimi člověk zabývá). A mnohé duše jsou tolikrát otloukány o balvany, týrány tolika úzkostmi, že po právu dospívají k názoru, že je lépe nedbat četných a hašteřivých církví, které mají mnoho věřících a které si libují ve sporech, a potají se oddat tichému obcování s Bohem.
Obecná porada o nápravě věcí lidských I. 101–102

Agnosticismus a ateismus

Ale zmiňme se již v krátkosti o hanebnostech, které se v takovém množství vyskytují v oblasti náboženství! Především, zapřísahám vás, je možné pomyslet na něco hnusnějšího, než jsou ony příšery v lidské kůži, které neuznávají a neuctívají žádné božstvo, aby se nemusely ničeho bát! Neuznávají ani svou nesmrtnost, ani toho, kdo tuto nesmrtnost zaručuje, a tak samy sebe o naději na tuto nesmrtnost připravují a vědomě a dobrovolně se zařazují mezi zvířata. Veškeré své štěstí vidí jen v péči o vlastní břicho a v oparu své jalové ctižádosti. Takových bylo sice několik

snad v každé době, v každém národě, v každém vyznání, ale to, že ve světle samotného křesťanství jich tak přibývá, dělá hanbu celému křesťanstvu. Je sice běžné, že i v nejkrásnějším oděvu se najdou moli, na nejpůvabnějším těle bradavice, v plném světle pokoutní existence, které milují přítmi místo světla, ale přesto je to hanebné. *Obecná porada o nápravě věcí lidských I. 93*

Povrchní hledání skutečné víry

Avšak, když už se těmito (duchovními) věcmi zabýváme, jakým způsobem se to děje? Většinou povrchně a málokdy tak do hloubky, jak jejich důležitost vyžaduje. Úvahy o náboženských otázkách jsou spojeny s větším nebezpečím než úvahy o čemkoli jiném, protože na nich závisí naděje na věčný život a hrozba věčné smrti. Ale my jsme sotva v něčem jiném méně pečliví a většinou následujeme zástupy našich předchůdců a nejdeme, kudy bychom měli jít, ale kudy jdou ostatní. *Obecná porada o nápravě věcí lidských I. 93*

Žádné násilí kvůli náboženství

Připojme, proč se nemají zdvíhat žádné nenávisti pro náboženství, třeba je v té věci mezi námi sebevětší propast. Za prvé, křesťany nemáme nenávidět, poněvadž jsou služebníci Kristovi, přinejmenším se za ně prohlašují. Vůči mohamedánům nemáme chovat nepřátelství, poněvadž uznávají Krista za velikého proroka a nedovolují rouhat se mu. Židy máme snášet za prvé, poněvadž jsou, jak je nazývali staří otcové, našimi knihovníky, uchovávalice nám velmi věrně svěřený statek, slovo prorocké... Za druhé, Židé mají být snášeni proto, poněvadž jejich je přijetí za syny i sláva i smlouvy i zákona dání i služba i zaslíbení i sám Kristus podle těla byl Žid (Ř 9,4.5). My jsme byli přijati toliko pro jejich nevíru, která se jim na čas přihodila (Ř 11,11). Za třetí, pro naději na obrácení, k němuž jsou zachovávaní (Iz 65,9; Ř 11,23.24.25). Naplňujme tedy vůli Boží, a když vidíme Žida, říkejme jako o spatřeném dosud neuzrálém hroznu: Nekaz ho, poněvadž požehnání je v něm (Iz 65,8). *Obecná porada o nápravě věcí lidských III. 305*

Odkud jsme přišli, proč jsme se narodili a kam směřujeme

Neboť nejvznešenější stvoření BOŽÍ, ČLOVĚK, vyslaný do světa z nejušlechtlejších důvodů, zapomněl na cennější složku sebe sama a ničemu se nevěnuje méně než tomu, kvůli čemu sem byl vyslán. Mnozí lidé jsou jako slepí, jsou tupí a hloupí; přicházejí na svět, a nevědí ODKUD, žijí v něm, a nevědí PROČ, odcházejí z něho, a nevědí KAM. Dokud jsou zde, nezabývají se vážnými záležitostmi a život považují za povyražení. Vymýšlejí si marnosti, zabývají se marnostmi, radují se z marností, kojí se marnými nadějemi, podobnými snům. Stále se potácejí od jedné marnosti ke druhé, až nakonec se sami do marnosti propadnou. *Obecná porada o nápravě věcí lidských I. 75*

Citáty jsou vybrány z těchto knih Jana Amose Komenského a vztahují se vždy k obsahu jednotlivých dílů animovaného seriálu:

KOMENSKÝ, J. A. *Obecná porada o nápravě věcí lidských*, I., II., III., Praha: Nakladatelství Svoboda, 1992.

KOMENSKÝ, J. A. *Labyrint světa a ráj srdce*, Žandov: Nakladatelství Poutníkova četba, 2010.

KOMENSKÝ, J. A. *Unum Necessarium - Jedno nezbytné*, Praha: Nakladatelství Kalich, 1999.

KOMENSKÝ, J. A. *Předehra pansofie, Objasnění pansofických pokusů*, Praha: Nakladatelství Academia, 2010

KOMENSKÝ, J. A. *Didactica*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 11, Praha: Nakladatelství Academia, 1973

KOMENSKÝ, J. A. *Epistula ad Montanum*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 1, Praha: Nakladatelství Academia, 1969

Odkazy u citátů z Obecné porady o nápravě lidských jsou ve formátu svazek (římskými číslicemi) a číslo stránky.

ČESKÉ STUDNY

